

Severin Jørgensen

Dansk Biografisk Leksikon

Dansk Biografisk Leksikons 3. udgave udkom i 16 bind i perioden 1979-84 med Svend Cedergreen Bech som redaktør. Næsten 1.000 biografier blev opdateret 2014-16. Indholdet har ikke været redigeret siden. Nyere artikler finder du i [Den Store Danske](#).

Severin Jørgensen, Jens Severin Jørgensen, 31.3.1842 10.1.1926, brugsforeningsleder. Severin Jørgensen voksede op i et stærkt religiøst præget lærerhjem, kom efter konfirmationen i urmagerlære, men opgav pladsen pga. rygsvaghed. Han kom så i lære i en manufakturhandel i Århus og var efter udstået læretid bestyrer af en købmandsforretning på Mols. I maj 1863 etablerede han sig som købmand i Beder syd for Århus, men hverken denne eller en anden forretning, han derefter begyndte i Jelling, havde tilstrækkelig fremgang. Severin Jørgensen besluttede sig for at emigrere med familien til Amerika og forlod landet i begyndelsen af 1866. De skulle sejle fra Hamburg, men skibet blev af storm tvunget tilbage til Cuxhaven to gange og Severin Jørgensen opgav nu udvandringen. Han vendte med kone og barn tilbage til forældrene der boede i Sdr. Kirkeby på Falster og han begyndte at lave husflidsarbejder til salg på egnen.

Foråret 1867 tog han borgerskab som høker og bogbinder i Nykøbing F. og købte hus i Ulslev hvor han drev forretning. 1868 blev Severin Jørgensen bestyrer af en filial i Ulslev af den samme år

oprettede brugsforening i Idestrup, der var etableret på E. Tesdorpf's initiativ. Filialen kunne ikke svare sig og lukkedes 1869, men genoprettedes atter 1872. Severin Jørgensen bestyrede denne påny til han 1875 flyttede til Vr. Nebel hvor han blev uddeler ved en brugsforening som en bror til ham havde ået stiftet året forinden. Han fik her større virkeplads og bl.a. oparbejdede han ved siden af brugsforeningen en efterhånden ret betydelig grovvareforretning som han drev for egen regning. Foreningen åbnede filialer i nabolandsbyerne og 1883 udkastede han en plan om et fællesindkøb, idet han tilbød 150 brugsforeninger at benytte ham som grossist. Planen vandt ikke tilslutning men lokalt forestod Severin Jørgensen et fællesindkøb for foreningen i Vr. Nebel, dens filialer og et lille antal brugsforeninger på egnen. 1884 var der på Sjælland oprettet en fællesforening, men byggende på andre principper end de af Jørgensen fremførte. I de følgende år førtes en til tider heftig debat i brugsforeningskredse, og Severin Jørgensen arbejdede mere og mere åbenbart for en speciel jysk, af ham selv ledet, fællesforening der blev oprettet på et møde i Århus 16.4.1888. Fællesforeningen blev drevet på hans regning og risiko frem til 1893, hvad der formentlig dels var en fordel over for leverandører dels ved ikke at hæfte brugsforeningerne økonomisk kunne virke tiltrækkende på flere af disse, ikke mindst de mange nyoprettede brugsforeninger fra 1880-erne. Hans fællesindkøb havde god fremgang i de følgende år – 1889 var 36, 1895 154 foreninger tilsluttet, og omsætningen steg i samme tidsrum fra 136.000 til 600.000 kr. Fællesindkøbet havde sæde i Kolding, men udvidedes efterhånden med filialer i de større jyske byer og i Odense og København, og 1893 omdannedes fællesindkøbet fra reelt at være Severin Jørgensens firma til et andelsselskab. Mens hans

fællesorganisation således ekspanderede, stagnerede den sjællandske fællesforening og det blev klart at en sammenslutning var den naturlige løsning ikke mindst efter at den jyske fællesforening 1895 havde åbnet filial i hovedstaden. I efteråret 1895 forhandlede om sammenslutning, og pr. 1.1.1896 trådte Fællesforeningen for Danmarks brugsforeninger (FDB) i kraft med Severin Jørgensen som formand for bestyrelsen.

Severin Jørgensen var formand for FDB fra oprettelsen 1896 til 1913 og han prægede virksomhedens stærke vækst og ekspansion i disse år. Efterhånden udvidedes aktiviteterne, bl.a. med egen fabriksvirksomhed, hvad Jørgensen stærkt ønskede fremmet. Pga. angreb på visse misforhold inden for brugsforeningernes regnskabsvæsen støttede han indførelsen af en professionel forretningsmæssig revisionsvirksomhed og han står på dette punkt som en af pionererne inden for dansk erhvervsliv. Over for stigende tendenser til koncentration og monopolisering inden for erhvervslivet ønskede han at bruge FDB som modstød, således over for tobaksbranchen, DDPA og mest markant i den såkaldte "cementkrig" 1910 15 hvor han i samarbejde med andre andelsvirksomheder fik stiftet Dansk AndelsCementfabrik. Severin Jørgensen var meget offensivt indstillet på dette punkt, så gennem internationalt og særlig nordisk andelssamarbejde værdifulde hjælpemidler i kampen mod udviklingen i det private erhvervsliv, men hans indsats hæmmedes her af det forhold at han i sin antikapitalistiske indstilling gik videre end de fleste af sine kolleger i andelsbevægelsens ledelse og ikke mindst videre end det var muligt at å de enkelte lokale foreninger og selskaber med.

Severin Jørgensen var tidligt aktiv for en samordning af danske andelsvirksomheder. Han medvirkede afgørende til oprettelsen af Dansk Andels Ægekspor 1895, og han var den egentlige initiativtager til oprettelsen af andelsudvalget 1899. Severin Jørgensen øvede inden for denne institution en betydelig indflydelse frem til sin død, og han var bl.a. medinitiativtager til Dansk Andels-Gødningsforretning 1901, De danske Mejeriers Fællesindkøb samme år, og han var ligeledes en af ophavsmændene til Andelsbanken der stiftedes 1909, men som Severin Jørgensen havde agiteret for siden 1890erne. På baggrund af hans særlige interesse for internationalt samarbejde mellem andelsvirksomheder var det naturligt at han hyppigt repræsenterede Danmark og dansk andelsbevægelse udenlands, og Severin Jørgensen var således medstifter af og bestyrelsesmedlem i The International Cooperative Alliance. Op mod første verdenskrig trak han sig mere og mere tilbage fra den direkte ledelse inden for andelsbevægelsen, men bibeholdt til det sidste en ledende position inden for dansk andelsbevægelse.

Severin Jørgensen var en ringe taler, men betydelig som skribent. 1888-1900 redigerede han og skrev en stor del af stoffet til Maanedssblad for jydsk Brugsforeninger, fra 1896 Maanedssblad for danske Brugsforeninger, og senere blev han en flittig bidragsyder til Andelsbladet. Tillige forfattede han Haandbog for Brugsforeninger, 1894, en klart opbygget og praktisk tilrettelagt vejledning i brugsforeningsspørgsmål. Hans skribentvirksomhed spændte over et vidt register, både praktisk forretningsmæssige problemer og mere ideologiske og etiske emner. Han orienterede om andelsbevægelsen i udlandet og behandlede ofte sociale og oplysningsmæssige

spørgsmål. Det var magtpåliggende for Severin Jørgensen at understrege, at andelsbevægelsen havde et sigte ud over det rent forretningsmæssige og han understregede til stadighed det alment-menneskeligt opdragende og udviklende i andelsbevægelsens grundlæggende principper. Han fremdrog de ideelle sider af andelsbevægelsen stærkere end nogen anden af de samtidige ledere i dansk landbrugs andelsbevægelse, og han måtte på disse punkter lide skuffelser på baggrund af forholdene under verdenskrigen og ikke mindst lukningen af Andelsbanken 1925.

Severin Jørgensen så ligeledes i andelsbevægelsen et virksomt redskab til at hjælpe social nød, og han søgte sidst i 1890erne at å en dialog med socialdemokratiet om brugsforeningernes betydning for bedring af arbejderbefolkningens kår. Personligt stod han på et kristent livssyns grund, nært knyttet til det grundtvigske menighedsliv på sin hjemegn og med tæt samfølelse med det grundtvigske oplysningsarbejde. Severin Jørgensen opfattede mere end nogen anden af sine samtidige andelsbevægelsen som en bred samfundsomformende bestræbelse i slægt med tidens folkelige bevægelser og byggende på centrale elementer i et kristent og socialt samfundssyn. Han var personligt en undselig, lidet fremtrædende skikkelse, men som administrator af betydeligt format. Fra slutningen af 1880erne og frem til sin død var der en sammenhæng i hans bestræbelser, og han formulerede en række hovedlinjer og principper for andelsbevægelsen der blev stående i en lang årrække. Han var ikke uden stræben efter personlig magt og indflydelse, jf. den stærke koncentration af FDBs virksomheder i Kolding, men det var på bevægelsens vegne. Kombinationen af ideel bestræbelse for samfundets forandring og bedring af

livsvilkårene for de ringest stillede og hans praktisk
forretningsmæssige indsats placerer Severin Jørgensen som en
meget betydelig skikkelse i dansk historie i årtierne før og efter år
1900.

Familie

Severin Jørgensen blev født i Rostrup ved Hobro, døde i Vester
Nebel og ligger begravet sammesteds. Forældre: lærer, senere i
Beder og Sønder Kirkeby, Peter Michael Jørgensen (1813 78) og
Karen Kirstine Jensen (1816 84). Gift

2.11.1864 i Mårslet med Johanne Frederikke Wippert, født
28.9.1847 i Horsens, død 3.3.1926 i Vester Nebel, d. af væver
Johannes Augustin Wippert og Caroline Georgine Petersen (1829
1914, gift 2. gang 1872 med lærer i Mårslet, landstingsmand Morten
Andersen, 1814 96, gift 1. gang 1838 med Maren Marie Nielsen,
1815 63). Bror til Karl A. Jørgensen og Konrad Jørgensen.

Udnævnelser

R. 1912. DM. 1921.

Ikonografi

Buste af Rasmus Andersen, 1909 (Vester Nebel). Mal. af Knud
Larsen, 1920 (Fr.borg) og Anna Ancher (Skagens mus.).

Bibliografi

Andr. Nielsen i Andelsbl., 1912 245 52. [H. Stenbæk m.fl.] sst.
1926 43 49 69 74 105. Karl A. Jørgensen sst. 168 72 199 201.
[A. Axelsen Drejer] sst. 1942 409 13. Peter Rasmussen i
Højskolebl., 1926 73 76. [H.J. Hansen] i Tidsskr. for frøavl,

s.å. 376 78. [H. Hertel] i Tidsskr. for landøkonomi s.å. 90f. J. Th.
Arnfred: Severin Jørgensen, 1942. Fællesforen. for
Danmarks brugsforening 1896 1946, red. A. Axelsen Drejer, 1946.
Sig. Rambusch i Erhvervshist. årbog 1954 106 11.
Preben Dollerup: Brugs-foren. 1866 96, 1966 45f 226 233 42 243
52 258 264 68 283 86. – Levnedberetning i ordenskapitlet.

SKREVET AF: Claus Bjørn

SENEST ÆNDRET: 11. april 2014, se alle ændringer

BEGRÆNSET ANVENDELSE. Citere eller anvende?
